

פרוטוקול מס. 63

מישיבת ועדת הכספים

יום ג', ז' בניסן, תשל"ד - 28 במאי 1974, שעה 10.00

נ כ ח ו

חברי הוועדה: היו"ר י. קרגמן
א. אפרת
מ. ארנס
י. בן-מאיר
מ. ברעם
צ. גרשוני
ב.צ. חלפון
ש. לורנץ
ע. פיינרמן
י.ש. פלומין
ג. פח
ד. קורץ
ח. קורפו
נ. קצב
מ. שחל
י. גולץ
י. מודעי

מוזמנים:
מ. מנדלבום - מנכ"ל משרד המסחר והתעשייה
(י. לזרוביץ
(י. אשכנזי
(ע. מר-חיים
(מ. גן-מור
(י. כסיף
משרד המסחר והתעשייה
משרד האוצר (א. לאור
(י. ארקין

מזכיר הוועדה: א. קרשנר
היועץ הכלכלי: א.נ. פלוג

רשמה: א. דגני

סדר-היום: תקציב משרד המסחר והתעשייה לשנת הכספים 1974;
צווים לעידוד החסכון (פטור ממס הכנסה).

-790-

(נתקבל ב"ק 4.6.74)

תקציב משרד המסחר והתעשייה לשנת הכספים 1974

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. קרגמן:

אני מקדם בברכה את המנכ"ל החדש של משרד המסחר והתעשייה, מר מנדלבום, הוא מוכר לנו היטב מהופעותיו בפני ועדות הכנסת בשם המשרד וכן מפעילותו בוועדת המחירים ובגופים אחרים. אני מאחל לך הצלחה בתפקידך, שאיננו תפקיד קל. אני מקווה שהנסיון והידע יעמדו לך בביצוע תפקידך החיוני למען התעשייה, המלאכה, המסחר והפיתוח.

שר המסחר והתעשייה ביקש להתנצל על שנבצר ממנו להשתתף בישיבה בשל ישיבת סממלה המתקיימת עכשיו. יתכן שהוא עוד יבוא היום לישיבה בשעה יותר מאוחרת, אבל בכל-אופן מחר הוא ישתתף עמנו בישיבה. מנכ"ל המשרד ידווח לשר על הדיון בוועדה, על ההערות והשאלות של חברי הוועדה.

בהצעת התקציב חלו כמה שינויים הנובעים מהעובדה שמשרד הפיתוח התמזג עם משרד המסחר והתעשייה. מעתה לא יהיו שני משרדים, אלא משרד הפיתוח יהיה חלק בלתי-נפרד ממשרד המסחר והתעשייה. אבל בהצעת התקציב שהוגשה בזמנו הופיע תקציב נפרד של משרד המסחר והתעשייה ותקציב נפרד של משרד הפיתוח. כאן נעשה נסיון, שאני חושב שהוא חיוני, לאחד את שני המשרדים, ובהתאם לכך אוחדו שני התקציבים. אני מבקש שהוועדה תאמץ את ההצעה של התקציב המאוחד של משרד המסחר והתעשייה, הכולל בתוכו את תקציב משרד הפיתוח.

האם התקציב המאוחד מסקף את התקציבים של שני המשרדים, או שיש כאן צמצום וחסכון?

ח. קורפן:

על כך נשמע הסברים.

היו"ר י. קרגמן:

האם הדיון יהיה גם על פעולות משרד הפיתוח?

צ. גרשונז'י:

הדיון יהיה משולב. יש רק להזכיר כי הנושא של קידוחי נפט הועבר ממשרד הפיתוח לתחום של משרד האוצר, והפעולות של מרחב שלמה - לתחום הפעולה של משרד החקלאות.

היו"ר י. קרגמן:

אתחיל בסקירה על התעשייה, כי התקציב זוהי בבואה של הפעילות שלנו לפיתוח התעשייה. אסקור את מצבה של התעשייה כיום ואת תכניות הפיתוח שלנו לטווח קצר ולטווח ארוך, ואחר-כך אמביר כיצד זה משתקף בתקציב.

מר מ. מנדלבום:

הדבר האופייני ביותר להתפתחות התעשייה זוהי ההתאוששות שחלה בתעשייה לאחר המלחמה. בתקופת המלחמה היו שני אירועים שהשפיעו בצורה חריפה על התפוקה התעשייתית וגם על התפתחות התעשייה. הגורם הראשון היה הגיוס של כוח אדם, שהגיע לפי הערכות שלנו לשליש מכוח האדם בתעשייה בחודש אוקטובר; והגורם השני - גיוס הרכב שהגיע כמעט ל-85% ממצבת הרכב של התעשייה. זה הביא בשלב הראשון לירידה ניכרת בהיקף הפעולה של התעשייה גם מבחינת התפוקה וגם מבחינת התעסוקה.

הנתונים של חודש אוקטובר מוכיחים עד כמה גילה המשק תוסיה רבה בחדשי המלחמה. הדבר מתבטא בנתונים הבאים: בעוד שהתפוקה הגיעה ל-60% מהתפוקה של חודש ספטמבר, היינו חלה ירידה של 40% בתפוקה, הרי הייצור קטן ב-13% בלבד. הייצורים עשו את כל המאמצים כדי לשמור על שווקי הייצוא, ולמרות המלחמה המשיכו בייצוא בהיקף כפי שצריך היה להתבצע. בחודש נובמבר הגיעה התפוקה ל-70% ואילו הייצוא קטן רק ב-0.4% בהשוואה לחודש ספטמבר. כבר בחודש נובמבר התאושש הייצוא והגיע כמעט לרמה שלפני המלחמה. הדבר נכון לגבי כל חדשי המלחמה. בחודש מאי הגענו לתפוקה המלאה, כפי שהיתה בספטמבר. מסתבר שתוך תקופה של 7-8 חדשים התאוששה התעשייה מכל ספגעי המלחמה והגיעה לתפוקה מלאה.

אשר למצב התעסוקה - השיעור הוא 92%-93% מהתעסוקה שהיתה בתעשייה בחודש ספטמבר. זה אומר שהפריון עלה ב-8%-7% בהשוואה למצב שהיה ערב המלחמה.

בייצוא המצב מעודד יותר. כבר בפברואר גדל היצוא התעשייתי ב-26% לעומת התקופה המקבילה בשנה הקודמת; בחודש מרס - ב-29%; בחודש אפריל, בגלל סיבות עונתיות - ב-16%. אנו חושבים שבסך-הכל חלה התאוששות ביצוא התעשייתי והוא גדל במוצק ה-25% מעל לרמה של אשתקד, מעל לרמה שהיתה בחודש ספטמבר 1973. כל זה בערכים של דולרים. אפשר לומר שהוא גדל ב-12%-10% מעל אשתקד במונחים ריאליים.

ההשפעה של המלחמה על היצוא היתה קטנה יותר מאשר השפעתה על התעסוקה והתפוקה.

חלה התאוששות רצינית במצב ההשקעות. היו עיכובים בביצוע ההשקעות. אין פיגור ברעיונות חדשים להשקעות. הפיגור בהשקעות הולך ונעלם. במלחמה גוייס יותר כוח אדם מחוץ להשקעות מאשר מתהליכי הייצור. היתה האטה יותר גדולה בביצוע ההשקעות מאשר בייצור. מבחינה זו השחרור מהמילואים סייע להתאוששות ההשקעות. חל פיגור בהשקעות לעומת התחזית - 1.6 מיליארד במקום 1.7 מיליארד. בשנת 1974 נגיע להשקעות של 1.75 מיליארד לירות במחירים קבועים, או ל-2 מיליארד במחירים שוטפים.

אשר לרעיונות להשקעות - היה מקום לחשוב שכתוצאה מהמלחמה אנשים יטו פחות להשקיע. התברר שהגענו להבשלה של רעיונות להשקעה בקצב ללא תקדים. למשרד הגיעו תכניות להשקעה בסכום של 3 מיליארד לירות, שהן בתהליך של אישור. השקעות בכל ענפי התעשייה. זאת בנוסף לתכניות השקעה בשלות לביצוע בסכום של 3 מיליארד בתעשייה הפטרוכימית ובתעשיית הדשנים, שאלה הן השקעות ממשלתיות. השקעות בסכום של קרוב ל-6 מיליארד לירות הן בתהליך שלביצוע. ההחלטות מצד המשקיעים נתקבלו, וההחלטות של הממשלה והבנקים הן בתהליך של אישור, חלק כבר אושר, וחלק יש סיכוי שיאושר בקרוב.

אין שחרר לתענות כאילו המצב הפוליטי והכלכלי מחליש את הרצון להשקיע. מבחינה זו אנו צריכים להיערך, גם הבנקים וגם מקורות מימון אחרים, כדי לפתור את בעיית המימון של השקעות בסדר גודל כזה.

צ. גרשוני:
באילו ענפים ישקיעו את 3 המיליארד הראשונים?

מ. מנדלבוים:
בענפי הכימיה, המזון, תיעוש הבניה - 1.1 מיליארד; טקסטיל, עור - 221 מיליון; נייר - 35 מיליון; מתכות - 343 מיליון. יש תכניות אחרות להשקעות בענפי הכימיה והמזון. נוכחנו לדעת שהון עצמי להשקעות קיים בידי המשקיעים.

אם נראה את גורם ההשקעות כקטליזטור של מה שעשוי לקרות בתעשייה, הרי אנו בהחלט נמצאים במצב של המשך פיתוח התעשייה, כאשר הגדלת התפוקה בשיעור של 10%-11% והגדלת הייצוא ב-10%-15% - מובטחות. לפי התנאים הקיימים היום סביר להניח שתחזית זו אמנם תמומש.

כמה מלים לסיכום עונת המלחמה. היינו מודאגים מקליטתם של החיילים המשוחררים במשך לאחר שחרורם מהצבא. במסגרת 9 המרכזים שהוקמו להכוונת חיילים משוחררים, עסק משרדנו בקטע נכבד של מתן עזרה למועסקים עצמאיים כדי שיוכלו לשקם את עסקיהם. ועדת הכספים אישרה את מערכת התמריצים לחיילים המשוחררים. קיבלנו שבחים מחיילים משוחררים עצמאיים שנזדקק למרכזים אלה.

28.5.74

מ. מנדלבוים:

עד היום הוגשו 23,560 בקשות של עצמאיים לקבלת סיוע, מהן אושרו והועברו לבנקים 19,000. אושרו מענקים בסכום של 19.8 מיליון לירות, והלוואות בסכום של 133 מיליון. בסך-הכל אושרו מענקים והלוואות בסכום של 152.8 מיליון לירות.

ח. קורפן: קבענו סכום של 10,000 לירות לכל חייל משוחרר.

מ. מנדלבוים: יש מספר אנשים שלא ביקשו את כל הסכום. בממוצע אושר סכום של 9,000 לירות לכל מגיש בקשה.

תרומתה של ועדת הכספים לענין זה הייתה קונסטרוקטיבית. תוך שבועיים נסיים את הפעולה. מספר הבקשות ירד לאחרונה. אנשים שלנו עבדו במרכזים אלה בשתי משמרות כדי שלא יהיו עיכובים.

ומכאן לאזורי פיתוח. אנו עושים פעולה נמרצת כדי להגדיל במידה ניכרת את חלקם של אזורי פיתוח בתעשייה המוקמת. מתוך 15 אלף עובדים שתקלוט התעשייה, קרוב ל-8 אלפים ייקלטו באזורי פיתוח.

לאחרונה אושרה הקמתם של מבני תעשייה בשטח של 18-20 אלף מ"ר. אלה בעיקר מבני מלאכה.

אנו יודעים שיש כ-500 תכניות השקעה שיתחילו להתבצע השנה באזורי פיתוח, ושיושלמו השנה או בשנה הבאה.

אני חושב שתהיה תנופת פיתוח גדולה כאשר הדגש הוא על מקורות תעסוקה לחיילים משוחררים המחפשים תעסוקה בענפי המתכת והכימיה. אנו מעודדים השקעות בענפי הטכנולוגיה באזורי פיתוח כדי לקלוט את החיילים המשוחררים. חשוב שהצעות הבכיר של המפעלים האלה יורכב מאנשים מקומיים. חשוב שהצעירים ישארו באזורי הפיתוח, ותנאי להישארותם שהם יקבלו על עצמם לבצע לא רק עבודה פשוטה אלא גם תפקידי ניהול. נתן עדיפות לאיש מקומי שיהיה מנהל כללי או יהיה בתפקיד בכיר אחר.

צ. גרשוןני: ההשקעות האלה מתפזרות על פני כל אזורי הפיתוח?

מ. מנדלבוים: התכניות הן לכל רחבי הארץ, עם תשומת-לב מיוחדת לאזורים שמצבם קשה במיוחד.

אנו מקימים אזורי תעשייה חדשים בנגב אשר יקלטו עובדים מסוג מעולה. מתוכנן אזור לתעשייה פטרוכימית בגליל המרכזית והמערבי. תעשיות אלה יקלטו מהנדסים רבים, או לפחות טכנאים ברמה גבוהה. זה ישפר את רמת התעסוקה שאפשר יהיה להציע לאנשים באזורי פיתוח.

אנו רוצים להחיש חקיקת חוקים שבעיקרם נועדו להגן על הצרכנים, או לשמור על קצב ההתפתחות של התעשייה בשנים הבאות. בשנת 1975 צפוי שינוי בחוק לעידוד השקעות הון. המענקים לפי החוק אושרו עד יוני 1975. הקמנו ועדה של פרופסורים בראשותו של עמוס מר-חיים שערונית תקבע את דרכי הטיפול בעידוד השקעות בשנה הבאה. אנו בודקים יחד עם האוצר את ההיבטים הארגוניים והתחיקתיים המשתמעים מהצעה כזו. עקרונית ההצעה של הוועדה הייתה להגדיל, שבמקום מערכת תמריצים התלויה בהתחייבויות של היצרנים לגבי העתיד, נגיע למערכת תמריצים שתינתן עם ביצוע ההתחייבות. יהיה מענק מיוחד לאזורי פיתוח, ומי שהולך לאזורי פיתוח יקבל אותו. הגשמת ההצעה תביא לשינוי ארגוני מסוים וגם לשינוי תחיקתי. בשלב זה אין לנו הצעה מגובשת. בתחילת השנה הבאה נביא את ההצעה לכנסת.

היו"ר י. קרגמן: הייצואן יקבל את הפטור רק בעת ביצוע הייצוא?

מ. מנדלבוים: על כך נדבר במסגרת של עידוד הייצוא. המענק דרך ההשקעות לפחות בקטע זה ימנע

הונאה.

זה ייקר את עלות הייצוא.

ג. פח:

נמצא דרכים נאותו לכך.

מ. מנדלבום:

אנו עומדים להאריך את תקנות שעת חירום (תשלומי חובה). חוק הליכות המסחר נועד להגיע להסדרים שיגנו על הצרכן וגם ימנעו מסחר בלקי-הוגן. נציע תיקון לחוק ההגבלים העסקיים, שיחמיר את הנוהלים לאישור הגבלים עסקיים. הם יצטרך לקבל אישור לתנאי המכירה לצרכן; הם יחוייבו לייצר לפי התקן; הם יצטרכו לפרסם ברבים את התכולה של המוצר.

ארגון המשרד והתמזגותו עם משרד הפיתוח יאפשרו אולי לחסוך בתקנים. אבל צריך לזכור שחלק מהיחידות של משרד הפיתוח הועברו כמות שהן; הן עברו רק תהליך ארגוני מבחינת הכפיפות שלהן. 52 עובדים עברו למשרד החקלאות. 97 עובדים הם במכון הגיאולוגי. יחידת המכרות אמנם צורפה ליחידת הכימיה יחידת החשמל, המינהל למחקר - נשארו במתוכנת הנוכחית. מתוך 171 עובדים יש 143 עובדים של יחידות עצמאיות שלא עברו שינוי. מתוך 37 תקנים מינהליים אנו חושבים לבטל 17-18. ביחידות המינהליות שהיו קיימות בשני המשרדים ניתן לבטל בעקבות המיזוג 17 תקנים מתוך 37 תקנים של עובדי מינהל, או 17 מתוך 171 עובדים.

אנו עושים דבר נוסף מבחינה ארגונית. יחידת הכימיה קלטה את יחידת המחצבים. עצם העובדה שהיא היתה קשורה ליחידת המזון מחייבת הפרדה בין הכימיה והמזון. הפרדה כזו היא לרצונם של חלק מארגוני התעשינים. לאחר ההפרדה תהיה חטיבה לכימיה ומחצבים וחטיבה שניה למזון.

הקימונו ועדה שתבדוק אם לא כדאי להעביר את הסחר הממשלתי לגופים אחרים. מתברר שנצטרך לקנות, פרט למקפוא סחורות 313 מיליון דולר. נצטרך לקנות בקרוב ל-1.5 מיליארד לירות חיטה, פולי סויה, שמן סויה, בשר, סוכר. חלק מהמוצרים כמו סוכר ובשר נקנה לפי 5.25 ל"י הדולר, וחלק לפי 4.20 ל"י הדולר. חיטה בסכום של 60 מיליון דולר נקנה לפי שער של 4.20 ל"י, כי יש כאן פטור מהיטל בטחון הוא הדין לגבי שמן סויה. לעומת זאת היבוא של בשר וסוכר איננו פטור מהיטל בטחון. אנו מייבאים גם מספוא. מדובר בהיקף יבוא של 450 מיליון דולר. יש לנו הרגשה שמבנה של יחידה ממשלתית אולי לא כל-כך מתאים למסחר בהיקף כזה.

היום יש בעיה של הבטחת העתיד. בשנים שעברו לא היו תנודות כה גדולות במחירים. במשך כעשר שנים עלו המחירים בסדר גודל של פלוס-מינוס 5%. בכמה מוצרים צפוי מחזור. יש הפרשי מחירים ועליות מחירים בקאות אחוזים. קבענו ועדה שתבדוק את הסוגיה הזו.

מהו סך-הכל היבוא של מזון?

י. בן-מאיר:

אורז או קפה זהו יבוא פרטי. כאן מדובר על יבוא באמצעות הממשלה.

מ. מנדלבום:

יצוא: - אנו משערים שהייצוא התעשייתי השנה, כולל יהלומים, יגיע ל-1.5 מיליארד דולר - וזהו גידול של 25% לעומת היצוא בשנה שעברה. (י. בן-מאיר: כולל תקופת המלחמה?) מחצית הגידול נובעת מעליית מחירי, ומחציתו מגידול ריאלי. במידה ועליית המחירים תהיה יותר גדולה, אני חושב שהייצוא יגדל עוד יותר ויגיע ל-1.6 מיליארד לירות. בארבעת החדשים הראשונים גדל הייצוא ב-40%, היצוא התעשייתי כולל יהלומים. הייצוא ללא יהלומים יעלה לפחות ב-40%, גידול נומינלי בדולרים. התקציב לעידוד הייצוא לא יספיק. זוהי בשורה טובה, כי זה נובע מגידול הייצוא מעבר לצפוי.

המדיניות שלנו היא שרווחיות הייצוא צריכה להישמר. אני חושב שאותן 21 אגורות שנחנו שומרות על הממוצע של רווחיות התעשייה, בעיקר לאור העובדה שמחירי הייצוא עלו מעבר לתחזית.

מכאן לתעשייה הפטרוכימית ותעשיית הדשנים. נוכחנו לדעת שהמיזוג בין משרד המסחר והתעשייה ומשרד הפיתוח למשרד מאוחד בהחלט תורם לגיבוש תכניות פיתוח אלה ולביצוען בתהליך מהיר יותר. מזה שיכולנו לחזות אותו במיבנה הישן. המיכלול של התעשייה הפטרוכימית מיועד להגיע להשקעה של 300 מיליון דולר, או 1.5 מיליארד לירות. המטרה העיקרית של הפיתוח היא להגיע בבתי-הזיקוק לזיקוק של 12 מיליון טון דלק; הפיכת 7% מחוף 12 מיליון טון תזקי דלק למוצרים פטרוכימיים. אנו מתכוונים שהממשלה בבעלותה הקיימת וההון הפרטי יקחו על עצמם לפתח מקורות של חמרי גלם לתעשייה הפטרוכימית, ובעיקר פולתיאלן, פיתוח שיכול להביא להתפתחות נוספת ורצינית של התעשייה המשתמשת בחומרי גלם אלה לייצור רובד שלישי או רביעי.

ליד המוצרים הפלסטיים אנו רוצים לייצר את המוצרים של משפחת הארומטיים. בשלב ראשון נקים מתקן לארומטיים, ובשלב שני נייצר מוצרים כמו פנול, בקליט ופורמאיקה.

אנו חושבים שהשקעה של 1.5 מיליארד לירות בתעשייה הפטרוכימית תביא להשקעה של 1 מיליון לירות בתעשיות שחשמתשנה במוצרים אלה כחומרי גלם לייצור.

הענף השני הוא כימיקלים לישראל שיפתח ייצור דשנים בעיקר על-ידי פיתוח נוסף של האמוניה וייצור דשנים על בסיס של פוספטים ואשלג וכך ייצור של ברום בהיקף יותר גדול. יש להוסיף לכך כמובן עוד מוצרים הנגזרים ממוצרים אלה. בסך הכל השקעה של 1.5 מיליארד לירות.

אשר לפוספטים ואשלג - היתה תקופה שבה רצו לסגור את המתקן באורון. מחברר שמחירי הפוספטים עלו מ-8 דולר לטון פו"ב ל-42 דולר לטון. היום המגבלה המיידית להגברת קצב הייצור זהו המצב בנמלים.

המפעל חיפה כימיקלים מייצר חנקת אשלגן וחומצה זרחית. מחירי החומצה הזרחית עלו מ-100 דולר לטון ל-350 דולר ול-380 דולר לטון. מחיר חנקת אשלגן עלה ל-270 דולר לטון. חיפה כימיקלים יגיע לייצוא של 21 מיליון דולר, כאשר הוא מכסה ברווחיו את כל ההפסדים הקודמים ועוד ישאר לו 7-8 מיליון לירות רווח נוסף. הם הגישו תכנית להכפלה ל-40 מיליון דולר, כאשר ההשקעה החדשה תכוסה בגבולות של שנה. הוא הדין לגבי פוספטים. אנו עושים מאמצים להחיש את קצב ההשקעות. אותו דבר בייצור ברום. יצוא נוסף של טונה ברום מביא רווח של 1500 לירות. כמות האשלג תגדל ל-1.5 מיליון טון, כאשר המחיר הוא 47 דולר פו"ב במקום 19 דולר.

בשנת 1973 היה הייצוא של ענף הדשנים והאשלג 73 מיליון דולר, ולאחר ההשקעות בענף זה נגיע לייצוא של 270 מיליון דולר בשנת 1976.

י. בן-מאיר: מהי התחזית שהמחירים האלה יחזיקו מעמד במשך כמה שנים?

מ. מנדלבוים: התחזית היא שהמחירים הקיימים היום ירדו במקצת, אבל עדיין יהיו הרבה מעבר למה שהיה בתחילה. אנו חושבים שהם יתייצבו על המחירים של ינואר. הבעיה העיקרית היא המחסור במזון בעולם, והוא דורש דשנים וחמרי הדברה בכמויות גדולות. היקף הייצור של המזון לא ירד. התשומות האלה עבור המשק החקלאי יידרשו, או אפילו יעלו בקצב של 3%-3 1/2% לשנה, כאשר מחירי הדשנים וחמרי ההדברה יעלו בקצב של 6%-7% לשנה.

יש שני תהליכים ההופכים את התהליך הזה לתהליך קבוע. קיים מחסור רציני וכמעט מוחלט בחומרים אלה. יש מחסור בפוספטים ובאשלגן. בנוסף לכך יש כמה אזורים בעולם שבהם הייצור של המוצרים הסופיים גורם לבעיות אקולוגיות רציניות. יש מקומות שבהם סגרו מפעלים כאלה בגלל בעיות אקולוגיות. הבעיות האקולוגיות הכרוכות בייצור חנקת אשלגן בתהליך ישראלי הן שוליות. אנו הופכים להיות המפעל העיקרי המייצר חנקת אשלגן. תוך 5-6 שנים נכסה את ההשקעות.

השקעות גדולות צפויות בענף החשמל. בתחנה גרעינית צפויה השקעה של 2 מיליארד לירות, וכך השקעות נוספות בתחנות קונבנציונליות, זאת עד 1982.

משרדנו רוצה להגביר עד כמה שאפשר את הייצור המקומי של ציוד במערכת השקעות אלה. ההשקעות גם בתעשייה הפטרוכימית וגם בדשנים ידרשו ציוד מקומי רב עד כמה שאפשר. לא צריך לשכנע את היצרנים המקומיים לקנות את הציוד הזה בארץ. קשה להשיג ציוד בחו"ל במועדי אספקה סבירים. לכן המשקיעים יעשו מאמץ מירבי לקנות את הציוד בארץ. זה מחייב אותנו להביא משקיעים חדשים לענף זה. חטיבת המתכת קיבלה על עצמה כמשימה ראשונה להפנות השקעות לייצור ציוד גם לתחנות החשמל וגם לתעשייה הכימית והפטרוכימית.

גם השקעות אחרות בתעשייה תהינה גדולות. אנו חושבים שתהיה גיאות בתעשייה הכבדה. אנו נייערכים במשרד למשימה הזו. נמנה מהנדס ראשי למשרד. זהו תפקיד שלא היה קיים במשך כמה שנים. הוא יצטרך לתאם את כל הפעולות הקשורות בהחשת קצב הייצור של הציוד התעשייתי בארץ.

אם נביא בחשבון את הקטע הזה יחד עם הייצור לצרכי בטחון, בעיקר בענף המתכת, וכך את הייצור לצרכי בניה - דומני שנוכל להגיד שלא צפוי מיתון בייצור התעשייתי בשנתיים הקרובות. אין חשש שקצב פיתוח התעשייה יואט. מבחינה זו התקציב שאנו מגישים לוועדה דורש כמה הבהרות.

אנו רואים שהקצבות לפיתוח קטנו גם נומינלית וגם בצורה ריאלית. גם התקציב הרגיל גדל ב-20% לשנה, וזה פחות מקצב ההתייקרות. לגבי התקציב הרגיל עשינו זאת בצורה מודעת כדי להביא ליעול. עשינו מאמץ על-מנת להגיע באותו כוח האדם שיש לנו, ואפילו בקצת פחות, למימוש האתגרים שיעמדו בפני המשרד.

אשר לתקציב הפיתוח - אנו חושבים שכמטגרת התקציב הישיר יהיה גם תקציב עקיף על-ידי גיוס הון הבנקים הנותנים הלוואות פיתוח וכך ממקורות אחרים שאינם מקורות ממשלתיים ישירים. הגדלנו את אחוז ההון העצמי הנדרש ממפעל תעשייתי. לאור הרווחיות של התעשייה יש לצפות שהדבר יכול להתמש. אנו נדרוש שהתעשייה תעמוד בהחלטה להגדיל את ההון העצמי במימון השקעות תעשייתיות. אין מקום להרע את התנאים, אבל לא הייתי אומר שצריך לחזור לתמיכה שהיתה בתקופת המיתון או לאחר מלחמת ששת הימים. חלק גדול מההשקעות מיועד לייצוא. רצוי להחיש את קצב ההשקעות בענפים אלה, כי יש היום גיאות שצריך לנצל אותה.

אשר לערד - יש כמה וכמה בשורות טובות.

כיום החלק האחרון של הייצור בערד, אותו חלק שהופך חומצת מלח לתומצה זרחית, ניתן להפעלה בהתבסס על חומצת מלח שהם מקבלים מפריקלס. המפעל מייצר 1300 טון לחודש, פחות ממחצית הכמות שהוא צריך לייצר. בגלל העובדה שמחירי תומצה זרחית בעולם הם כל-כך טובים, אנו מקווים שהשנה המפעל לא יפסיד כסף בהוצאות שוטפות.

בשורה טובה שניה - בגלל המחירים הטובים,

עומדים להחליט בפריקלס על הכפלת התפוקה ועל הרחבת הייצור של חומצת מלח כתוצאה מייעול המתקנים הקיימים. בתום תקופת ההכפלה, יוכלו מפעלי ערד לקבל כ-80-90 אלף טון חומצת מלח לשנה. זוהי מחצית התפוקה הכוללת

של ערד, ואז המפעל ירוויח ויתחיל לכסות את ההשקעות הכבדות, זאת בהנחה שהראקטורים אינם פועלים. הראקטור מס. 1 יתחיל להיות מופעל בקרוב, זהו הראקטור המתוקן. אנו נפעיל אותו כל עוד הוא מכסה את ההוצאות השוטפות. אנו מחכים לדו"ח הסופי של הפרופסורים. לאור ניתוח מצבו של אותו ראקטור בתוספת הממצאים של ועדת-הפרופסורים נחליט על גורלו של מפעל ערד לטווח ארוך.

הערה:

"פריקלס" עצמה היא בהרצה. לאחר תקופת ההרצה הם יגיעו לייצור של רבע מיליון טון חומצת מלח. 3 טון חומצת מלח נותנים 1 טון של חומצת זרחית.

מ. מנדלבום:

בסיכום, אני רוצה לעביר לענין המחירים והגנת הצרכן. נשתדל עד כמה שאפשר את הצרכן בארץ בפירות של פיתוח התעשייה. נרחיב את הפיקוח לייצור השיווק ולשיפור האיכות. אנו נמצאים השנה בתקופה של אינפלציה חזקה. אנו רואים את ההגנה על הצרכן על-ידי תשלום תוספת יוקר וכן הגנה מפני עליית מחירים. במצב הקיים של המשק העולמי לא נוכל למנוע עליית מחירים במידה והיא נובעת מעליית מחירים בחו"ל. לא נוכל להפעיל מערכת סובסידיות שיקזזו עליית מחירים בשוק העולמי. יחד עם זה, קצב עליית המחירים בעולם מתחיל להיחלש. יש עדיין כמה שטחים שבהם זה לא מורגש, בעיקר בשטח המתכות. אנו הולכים להשקעות כבדות כדי להגדיל את כושר הייצור בשטח הכימי, וזה גורר אחריו ביקור מוגבר בענף המתכת. בענפים אחרים אינני אמר שחלה ירידה, אבל יש בהחלט פיתוח רציני בקצב של עליית המחירים. מה שקרה במחצית הראשונה של 1974 לא צריך לשמש אינדיקציה למה שיקרה במחצית השנייה של 1974. אני צופה עליית מחירים בקצב הרבה יותר אטי ממה שהיה במחצית הראשונה של 1974. אינני רוצה להתנבא. אני אומר שיש התמתנות בענין המחירים. מסוכן לתת תחזיות וציפיות, אבל אני מוכן להתנבא שהקצב יהיה יותר אטי מאשר ב-1973. אני מדבר על קצב עליית מחירים הנובעת מתנאים חיצוניים. למרות דעתם של כמה פרופסורים באוניברסיטה העברית, האינפלציה בשיעור של 50%-60% נבעה בעיקר מעליית מחירי היבוא. התייקרות היבוא היא שגרמה להתייקרות בארץ. יש נתונים המראים כי במחצית האחרונה של 1973 בהשוואה למחצית האחרונה של 1972 עלו מחירי היבוא לתעשייה ב-65%. מאז הם עלו בעוד 15%. במשך שנה וחצי עלו מחירי היבוא ב-80%. זה היה הגורם הקרדינלי בעליית המחירים של מוצרי התעשייה.

מבחינה זו השתדלנו שעליית המחירים לא תחרוג מתחום עליית הוצאות הייצור בארץ. הממשלה החליטה על הארכת חוק הפיקוח על המחירים עד סוף 1974, כאשר הקריטריונים הם התייקרויות היבוא. מתקיים דיון מה יהיה על השכר כקריטריון לעליית מחירים. אחרי שמנכים מהשכר את הפריזון צפויה עליית שכר נוספת של קרוב ל-20% על שכר היסוד, וזה 10% על השכר הכולל. נצטרך למצוא לכך פתרון במסגרת פיקוח כולל על המחירים. אם בקצב כזה של אינפלציה זה אומר עליית מחירים בעוד כמה אחוזים, אינני חושב שהדבר צריך לשנות בצורה ממשית את התחזית של המחירים למחצית השנייה של 1974. הענין צריך להתברר בין התאחדות התעשינים והסתדרות. ודאי עוד כמה שבועות נסיים את הנושא.

לי נראה כי מבחינת הביקוש עדיין יהיו לחצים, למרות הספיגה במשק. מבחינה זו צו ההפקדה עוזר לספיגה של הביקוש. עדיין יהיה גידול בביקוש בסקטור הייצור, בגלל הדברים שאמרתי. אלה הם גורמים חשובים בביקוש. אם יהיה מיתון בקצב עליית המחירים בעולם, ישראל אולי תושפע לטובה יותר מאשר ארצות אחרות. כשם ששילמנו עבור יבוא יותר מאשר ארצות אחרות בגלל העובדה שמדינת ישראל איננה חשובה בשוק העולמי, וכאשר הולכים להשיג חומרי גלם בתקופת מחסור, לגבינו המחירים עולים יותר, כך בתקופת רגיעה יחסית, כאשר יש שפע בחומרי גלם, ירידת המחירים תהיה לגבינו יותר משמעותית מאשר לגבי ארצות אחרות.

מ. מנדלבום:

לכן אני חושב שההתייקרות בארץ תמותן במידה ניכרת מבחינה חיצונית, וזה יהיה תלוי מה נעשה בארץ - איזה סוגי מסים נטיל, איזה סובסידיות נחן. זה יקבע את קצב ההתייקרות בארץ יותר מאשר מה שקורה בשוק העולמי.

ש. פלומין:

בעמוד 15 של הצעת התקציב להוצאה מופיע סעיף "שירותים לגורמי חוץ". יש כאן הוצאה של 403 אלף לירות לעומת הכנסה של 200 אלף. נסיתי לאתר מהי מהות השירותים האלה. באיזו מידה מבוצעים מחקרים או סקרים שמחחרים בעבודות שניתן לעשותן על-ידי מהנדסים או חוקרים במגזר הפרטי? באיזו מידה חורג המשרד מתחום תפקידיו באספקת שירותים ממסלתיים מתחריים?

א. נ. פלוג:

מדובר במעבדה הישראלית לפיסיקה.

ש. פלומין:

בעמוד 21 מופיע פרט ללא הסבר: הוצאות לגידול היצוא - 58 מיליון. בעמוד 25 מופיעים סכומים לא מבוטלים להשקעות והלוואות רק בסעיפי ההוצאה. והיכן התקבולים? בסעיפים אחרים יש גביות על-חשבון הקרן. האם יש כאן תקבולים?

באותו דף מופיע סעיף: השקעות והלוואות למוסדות פיננסיים לפיתוח התעשייה. יש סכום בתקציב לרכישת מניות בבנק הבינלאומי הראשון. אני מבין שהשקעה זו תיועד לעידוד התעשייה. כאשר זה מופיע תחת הכותרת של "השקעות בפיתוח התעשייה", היכן הביקורת שאותם 28 מיליון המוזרמים לרכישת מניות בבנק אמנם יהיו מיועדים לפיתוח התעשייה? אם יש כוונה כזו, האם יש פיקוח על כך?

יש בתקציב סכומים להלוואות ומענקים לפי חוק לעידוד השקעות הון. האם יש לכם נתונים מהו סך-כל ההטבות שניתנו למפעלים שאושרו כמפעלים מאושרים או כהשקעות מאושרות, בין במישרין לבין בעקיפין על-ידי הנחות במס או דחיית המס, לעומת הערך המוסף בדולרים שקיבלה המדינה מהתפוקה של המפעלים המאושרים האלה? מה היה הערך המוסף לעומת ההטבות השונות? מהו האחוז של המפעלים שלא היו מוקמים אלמלא החוק לעידוד השקעות הון? ההנחה היא שחלק המפעלים ממילא היו מוקמים גם בלי העידוד וההטבות האלה. מהי ההטבה למשק המדינה כתוצאה ממכלול ההטבות האלה?

בעמוד 81, בדברי ההסבר לסעיף "הקלות בתנאי אשראי" נאמר: "אין הסכום מכסה את הפרשי ההצמדה המלאים המשולמים למוסדות פיננסיים למימון התחייבויותיהם הצמודות". אני מבין שיש מקור אחר ממנו מתכסים הפרשי ההצמדה. אני מבקש לדעת באיזה סעיף תקציבי מופיע הסכום הזה.

ומכאן לענין מל"ח. בתקופת מלחמת יום הכיפורים הייתי קשור לענין אספקת המזון במסגרת מל"ח. החלק המכריע של אספקת המזון והובלתו נעשו בדרך של אלתורים או מתן פתרונות במקום. ניתנו פתרונות שלא היו מתוכננים או חזויים מראש. לא היו טנקציות כדי לכפות על בעלי חנויות מכולת להחזיק אותן פתוחות. ההנפקה של הסוכר נעשתה ברכב מתנדב. בעלי החנויות חייבים היו לרוץ למחסנים כאשר הסוכן היה מגוייס. האם הנושא הזה נמצא בבדיקה, שחזור ותכנון כדי שתופעות כאלה לא תישנינה?

בערב החג פורסם על אדם שהצליח להוציא תמריצים ליצוא שלא הגיעו לו. פרט לתביעה אזרחית, אין אפשרות לקבל ממנו חזרה את הסכומים שהוא קיבל במירמה. האם נשקלת דרך מקוצרת לקבל מעבריינים את הכספים האלה, בלי להזדקק לתביעה אזרחית?

סך-הכל התקציב הלגיל של משרד הפיתוח היה 46 מיליון לירות. אם אני מוריד מזה את התקציב לניהול משק הנפט, אינני מגיע לסכומים כפי שהם מופיעים כאן. אני מבקש הבהרות על איחוד התקציבים של שני המשרדים.

י. מודעי:
כלליית אפשר לברך על הצעת התקציב. היא משקפת יפה את היעדים של המשרד. דומני שגם האמצעים המוצעים תומכים בהשגת היעדים האלה. אני רוצה להעיר על מספר אמצעים, על דרך הטיפול בהם, על אופן ניהולם.

השאלה הראשונה שצריך לשאול בדיון על תקציב זה היא על המאזן המסחרי, שכולו בתחום המשרד הזה. מה אפשר לעשות כדי לעודד את הייצוא לאור הפער העצום בין היבוא לבין הייצוא? דומני כי העידוד שמוצע בתקציב אפילו איננו מתיימר לתקן את החוליה הזו כדי שתהיה לה השלכה על המיבנה הכללי של התקציב הממלכתי, ומזה על התוצאות של האינפלציה. ברור שהתנאים הם קשים במיוחד בגלל האינפלציה בעולם כולו. התקציב הזה כמכשיר איננו משקף אמביציות רציניות בתחום זה.

אני מבין את הצעד שנעשה להגבלת היבוא של מוצרי צריכה, שגדל ב-50% בשנה האחרונה במחירים שוטפים, או ב-35%-40% במחירים ריאליים. זוהי עליה עצומה. נתבשרנו סוף-סוף על צעד להקטנת היבוא בדרך של צו ההפקדה. מכאן צריך להסיק מסקנה על השלכותיו של צו ההפקדה על הייצוא.

מ. מנדלבוים: יבוא לשם יצוא פטור מהפקדה.

י. מודעי:
או שאנו מדברים במונחים ריאליים של יבוא עם מכס, או שמנסים לטשטש את העניין. המכס עולה על 10% כמרכיב ביצוא. אם מפעל תייצא חלק מהתוצרת שלו מייבא סחורות - המכס על היבוא עולה על 10%.

ע. מר-חיים: יבוא שיש עליו הישבון, היינו מכס אפקטיבי לא נגבה עליו - איננו חייב בהפקדה.

י. מודעי: כאשר אתה מייבא, אתה חייב בפקדון.

ע. בר-חיים: אם אינך משלם מכס, אינך משלם את הפקדון.

י. מודעי: על חלק מהיבוא אתה מקבל פטור. על 40% לא זו בלבד שחשלם את המכס, אלא חשלם

חוטפת של 20%.

מ. מנדלבוים: אין כוונה כזו.

י. מודעי: אני מפנה את תשומת-לב המשרד, שכאן יכולה להיות תקלה. זהו ייקור ישיר של הייצוא.

אני חושב שהמשרד יודע שצו ההפקדה איננו אמצעי מכריע לבלימת היבוא. פירוש הדבר, שקצב הגידול ביבוא ימשיך להיות כפי שהיה.

התמריצים לעידוד הייצוא גדלו ב-35%. אם הייצוא התעשייתי אמנם יגדל ב-40%, הרי על בסיס הקיים יקטנו התמריצים, או שיהיה צורך להגדיל את הסכומים לעידוד הייצוא. אני מביין שהמזכ"ל העיר על נקודה זו. כנראה שעידוד הייצוא איננו מספיק. הייצוא קטן בשיעורים מסוימים בשטחים מסוימים, ואנו יודעים מדוע. ההתייקרות בארץ, פרט לחמרי הגלם, היא יותר גבוהה מאשר ההתייקרות בחו"ל. כושר התחרות שלנו בשווקי חו"ל קטן בהתאם לכך. כל מה שכיסיתם זוחל בעקבות ההפרש בין האינפלציה בארץ ובחו"ל. אפשר לקבל את הגידול החזוי ביצוא, אבל עם תמריצים יותר רציניים.

ומכאן להרחבה של התעשייה הכימית והגדלת התשתית לטווח של מספר שנים. אינני מדבר על השקעה של 1.5 מיליארד לירות, אלא על השקעה של 5-6 מיליארד עם הון פרטי, עם ההתחייבויות שניתנו עכשיו. התעשייה הכימית ביסודה בנויה על שימוש בתזקיני נפט, אפילו על ויתור על

חלק מהצריכה של הנפט כדי להפנותה לתעשייה הכימית. זה בנוי על גידול ניכר בצריכת הדלק. בתנאים הגיאוגרפיים - האם העניין בדוק ומבוסס? ראינו גם מצבים שבהם לא היה מספיק דלק. על כן בניית תעשייה כימית עניפה, כאשר יצור מוצר אחד תלוי בייצור מוצר שני - טעונה שיקולים רציניים. אני יודע שמהנדסים טוענים שלהיקף יותר קטן לא כדאי ללכת. ואני אומר שהגבול בין הכדאי והלא כדאי הוא גבול רחב. אני מערער על המדיניות, ואינני חושש משיקולים הנדסיים. כמובן שיש גבול תחתון, אחרת זה לא כדאי.

ולתעשייה האנאורגנית - לא רק שאין עליה

במחירי מוצרי המזון אלא שיש ירידה דרסטית במחירי חיטה ושעורה. את המחירים בשוק העולמי צריך לבדוק לאור מה שקונות מדינות אחרות, מה שמלמת ישראל איננו קנה מידה לכך. וזה מביא אותי לענין הדשנים. מחירי הדשנים עלו כי מחירי הדגנים ותנובת השדה עלו. דשנים זה לא המוצר הסופי, זה מוצר ביניים. פירושו של דבר שהעליה החזויה במחירים בנויה על עלייה במחירי המזון. החשבון לא יכול להיות שהמחירים הם כה גבוהים; החשבון צריך להיות - מה יהיה המצב כאשר המחירים יתייצבו. ושוב אני מדבר על מדיניות ולא על היקף ביצוע הנדסי.

אלה היו הערות בתחום של קביעת מדיניות.

מכאן לנושא קצת יותר ספציפי - החשתית

לעידוד השקעות. מניחות הצעת התקציב מתברר דבר מוזר. נראה שכ-96% מהבקשות שהוגשו לרשות ההשקעות - אושרו. טבלה נוספת מראה את סך-כל המענקים שניתנו בכמה שנים. אם אני מחלק זאת למספר המפעלים שקיבלו מענקים - אני מקבל סדרי גודל מניחים את הדעת. אפשר אולי לקבל נתונים על אלה שקיבלו מענקים גדולים בסכומים של מיליונים ועשרות מיליונים? כאן קיבלנו את השיעור הממוצע, אבל מי הם מקבלי המענקים הגדולים?

יש כאילו שינוי בתכנית החשיפה, שהיתה

צריכה לתת הגנה אחידה של 5.50 לירות לדולר, והיא הועלתה לשנה הבאה לשיעור של 6.50 לירות לדולר. המשרד היה צריך לעמוד בהגנה ממוצעת של 5.50 לירות הדולר. האם זוהי הכוונה, או שזוהי תוצאה מספרית בלי כוונה?

פיקוח על המחירים - יש כאן תיאור לא

מציאותי לא של הפיקוח אלא של ההישגים שלו. אין חשבון כמה העלאות מחירים אושרו ובכמה עלו המחירים בשוק. אם המחירים עלו ב-60% וועדת המחירים אישרה רק 20%, הרי יש תוספת של 40% שבאו לידי ביטוי בדרך אחרת. פירוש הדבר שהפיקוח איננו פיקוח. אם למספרים האלה יש בסיס, וסכומי הקנסות על העלאות מחירים היוו 1/60 פרומיל מהייצור התעשייתי, הרי כאילו הכל בסדר והפיקוח הוא יעיל. מוטב שנקבל נתונים על שיעור ההעלאה בממוצע.

מחוזות - אני מבקש לקבל הסבר על הרישוי

שהמחוזות מוסמכים לחת. דומני שכל זה מרוכז במשרד הראשי בירושלים.

האם יש הכרח שנייבא את כל המצרכים האלה

במסגרת של סחר ממשלתי ולא סחר פרטי? יש מוצרים שהם חיוניים למשק והממשלה מווסתת את יבואם. אבל אין זה אומר שהממשלה צריכה להפך לסוחר. כיום היא קונה, היא מאחסנת, היא משווקת את התוצרת הזו.

סיוע בהעברת מידע טכנולוגי - מי מקבל

את המידע הטכנולוגי?

יש נתונים המראים באופן ברור על ירידה

בהשקעות בתעשייה, למרות שהתקוות והציפיות מפיתוח התעשייה הולכות וגדלות. נכון שחלק מההשקעות ב-1973 יחנו פרי ב-1974-1975.

איך קרה שהיתה תקופה של מחסור במלט,

עם כל התכנון, החישובים והסטטיסטיקה?

בהוצאות של המכון למחקר תעשייתי מופיעה

גם מתמטיקה שימושית. איך זה משתלב עם קידום התעשייה?

י. מודעי:

לנושא המימון והמענקים - אני עובר על הרשימה של מוסדות המימון וקשה לי להתמצא בסבך הזה. לא ברור מהו מספרם, מהו התפקיד הספציפי של כל אחד מהם, מהו הרכב ההון שלהם, מהי תרומת המשרד להרכב ההון. אינכם יכולים לדעת מה נעשה במכלול העצום הזה. חלק גדול במימון יש גם למוסדות בנקאיים. אתם מנצלים כל-כך הרבה מוסדות בנקאיים, חברות-בת למיניהן שיש להן קרנות וקרנות-משנה. זה עולה לכם כסף, אתם נותנים שם כסף ללא רביחה. האם אי-אפשר לרכז את התפעול של הנושא מבחינת יעילותו והפיקוח עליו בידיהם של 2-3 מוסדות בנקאיים כדי לפשט את ההליכים?

י. בן-מאיר:

זוהי הופעתו הראשונה של מר מנדלבום בפני הוועדה כמנכ"ל המשרד. היום הוא גם ממלא את מקומו של השר הנמצא בישיבת ממשלה. אני מאחל למר מנדלבום הצלחה בתפקידו.

אני רוצה להעלות כמה נקודות כלליות, לא ספציפיות. אליהן נגיע אולי במסגרת ההסתייגויות. אני מקווה שגישה חדשה לבעיות המשרד של המנכ"ל החדש תבוא לכלל ביטוי בכמה בעיות נכבדות. אני רוצה לעמוד על כמה בעיות גדולות הטעונות גישה חדשה.

הבעיה הראשונה היא בעיית הגרעון במאזן המסחרי של המדינה. פורמלית זוהי כאילו בעיה עיקרית של המשרד, אבל אנו יודעים שעניין זה מושפע מהרבה גורמים של מדיניות כלכלית שמקורם באוצר ולא במשרד המסחר והתעשייה. קשה לבוא בטענות למשרד המסחר והתעשייה בעניין זה. אני מסכים כי בדיון על המשרד יש מקום להעלות את הבעיה, ואני אומר זאת לגבי שני מרכיבים - הייצוא והיבוא.

הובאו כאן מספרים מעודדים על היצוא - עליה של 18% בייצוא התעשייתי, ללא יהלומים. אני חושב שהסכום המוקצב לעידוד הייצוא איננו על הצורך החיוני בהגדלת הייצוא. אבל אין ספק שהדרך היסודית לשיפור המאזן המסחרי והקטנת הגרעון היא בתחום שאיננו קשור למשרד המסחר והתעשייה - וכזו נתי לשערי המטבע הבלתי-ריאליים. על כך אי-אפשר לבוא בטענות למשרד המסחר והתעשייה. באשר הכל מוצמד פרט לשערי המטבע - יש לכך השלכה על היקף הייצוא, שאיננו גדל מעבר לגידול החזוי, וכך גם על היבוא. כל עוד לא תל שינוי בתחום זה ואין התאמה יותר יסודית של שערי המטבע - אין גם שיפור משמעותי במצב. הנהגת שיטה של התאמת שערי החליפין לעתים קרובות היא חיונית. זה צריך להתבטא יבעידוד נוסף של הייצוא. אם הייצוא יגדל, הרי הסכום המוקצב לא יספיק, גם לפי הקריטריונים הקיימים. ואני מדבר על שינוי הקריטריונים הקיימים. בכל-זאת הייצוא תורם את תרומתו, ואם התחזית תתאמת - תרומתו תהיה לא רעה.

המנכ"ל כמעט לא ייחד את הדיבור על

על הקטטורופה בתחום היבוא. כל ההישגים בתחום הייצוא הם כאין וכאפס לעומת הקטטורופה ביבוא. מה ערך יש לעליה של 20% ואף 30% בכלל הייצוא כאשר אלה סהוויורים לעומת העליה של 50% ביבוא? המספר החשוב ביותר הוא אחוז הייצוא המכוסה על-ידי יבוא. היום שיעור זה ירד מתחת ל-50%. זה מצביע יותר מאשר כל נתון אחר על הרעה חמורה במאזן המסחרי. נכון, זה איננו התחום הבלעדי של המשרד. אבל נשאלת השאלה: מהי הגישה שלכם, מה ניתן לעשות כדי לשפר את המצב? אני סבור שההפקדה לתרום תרומה מוגבלת בתחום זה. שינוי שערי המטבע יפגע באופן רציני ביבוא. הדבר קשור בסובן גם לביקוש וגם לספיגה. זוהי בעיית הבעיות של מדינת ישראל. יבוא כזה פוגע גם ברזרבות של המדינה. הייתי רוצה לשמוע התייחסות לנושא.

הבוקר פורטם בעתונות כי בסך 3-4 החדשים

הראשונים של השנה גדל החוב של הממשלה לבנק ב-560 מיליון לירות. יחד עם גידול אמצעי התשלום זוהי הסיבה לקצב הגידול של היבוא, אשר סופג את כל הכסף. כל מה שהממשלה מזרימה נאכל על-ידי הגדלת היבוא.

אחד הנושאים המרכזיים הקשור בתקציב

זוהי המדיניות של עידוד ההשקעות. סתוך 208 מיליון לירות בתקציב השוטף, 104 מיליון מופיעים בסעיף אחד של הקלות באשראי, יותר מאשר 50% מהתקציב

י. בן-מאיר:

השואף. יותר משלושה רבעים של הקציב הפיתוח מיועדים להלוואות, מענקים, מבני תעשייה. יש כאן סכום של 350-400 מיליון לירות לעידוד השקעות בצורה זו או אחרת. מהי יעילותה של השיטה? אם במדיניות של קליטה או שיכון אנו חושבים שמוטב להגיע לשיטה אחידה של עידוד וסובסידיות, האם אין אפשרות להגיע לשיטה אחידה של עידוד ההשקעות? אני חושב שצריך לעודד השקעות, אבל אינני יכול להתמצא בכל הסבך הזה. הדבר מעורר את השאלה של יעילות השיטה - כמה השקעות היו ממילא נעשות גם בלי העידוד? האם זה לא מביא לכך שמסקיעים מרוויחים על-חשבון המדינה? מתעוררות גם שאלות על מידת האובייקטיביות המובטחת במדיניות כזו. כל אחד שומע את הריגוניהם. כאשר השיטה איננה אחידה ויש קריטריונים רבים - קשה להגיע לאובייקטיביות.

האם יש למשרד חשבון כולל של ערך ההטבות שניתנו למסקיעים בצורות שונות, של החזר מסים, קרקע, הקלות, מענקים, הלוואות וכדומה בשנה זו? האם ידוע אין כל זה מתחלק ומהי האפקטיביות של השיטה להשגת המטרה?

בנושא החברות הממשלתיות, אני רוצה לייחד את הדיבור על חברה אחת. אני מכנה בקצרה דחופה לקיים עוד שבוע ישיבה מיוחדת של הוועדה לדיון במצבה של החברת החשמל. המצב בחברת החשמל מתקרב לשואה גדולה. התפרסם מאזן של החברה ומופיעה בו הסתייגות של רואה-החשבון לגבי המאזן. מסתבר שהמאזנים של החברה אינם מסקפים נכונה את נושאי ההוצאה והפחתה. יש מספר מאזנים של חברת החשמל המראים על חוב של קרוב ל-800 מיליון לירות בהפרשות לקרנות הפיצויים. (מר ע. בר-חיים: הסכום מתקרב ל-80 מיליון לירות.)

א. אפרת: הערך האקטוארי מחושב ל-800 מיליון.

י. בן-מאיר: המאזנים אינם עונים לדרישות ואינם מסקפים את המצב. לכן גם הרשות לניירות ערך איננה מאפשרת לחברת החשמל להנפיק ניירות ערך דרך הבורסה. משהו כנראה יקוב מאד במפלגת החרוץ. אני מציע להקדיש ישיבה מיוחדת לנושא זה עוד השבוע ולהזמין לישיבה את השר ואת האתראים לכך.

ג. פתח: אינני רוצה להרחיב את הדיבור על הנושא של הפיקוח על המתיירים. בטוחני שחברת-הכנסת קצב מכירה את הנושא יותר טוב ממיני. בנוסף לחוסר פיקוח, איננם מביאים בחשבון את היעלמם של מוצרים בעטיפות מסוימות. אני מתכוון בעיקר למוצרים כמו פתיחים, אטריות וכדומה.

כיצד פועל הנושא של השכרת ציוד לייצור בטחוני בתעשייה האזרחית? מהו מצב הבלאי, מצב התשלומים, אין מנצלים את הציוד, מהי ההשקעה?

האם היה למשרדכם חלק בהוצאת צו ההפקדה, או שמשרד האוצר הוא שיוזם את פרסום הצו? האם חמרי גלם או מוצרים שאינם מיוצרים בישראל יהיו פטורים מההפקדה? אני בעד הפקדה של מלוא הסכום כאשר מדובר במוצרי מותרות; אבל יש מוצרים שאינם מיוצרים בארץ.

מהו מצב מלאי המלט, ומהי התחזית ליבוא מלט בשנה הקרובה? מה תהיה הסובסידיה למלט מיובא? ידוע שעומדים להקים מפעל נוסף למלט בשותפות של חברת כלל, סולל-בונה, החברה לישראל ב"פ. עכשיו מחפשים שותף רביעי. אינני רואה כאן שותף היכול לתרום ידע למפעל.

כמה זמן עובר מיום הגשת בקשה לאישור השקעה, כולל הקצאת הקרקע, עד היום שבו אפשר לגשת לבניית המפעל?

כיצד מקיים מרכז ההשקעות מעקב אחר ביצוע ההתחייבויות של המפעלים לייצא את תוצרתם? איזה מנגנון מקצועי עומד לרשות מרכז ההשקעות לצורך זה?

התחלת דיון: 11:00

אני חושב שהמשרד צריך לתת את הדעת לנושא של טיב המוצר ואיכותו. מדוע אורך החיים של נורת חשמל הוא קצר? אתה פותח גליל נייר טואלט ועד פתיחתו 20% מהנייר הולכים לאיבוד ומתבזבזים.

מחוזות - אני שואל את השאלה מדי שנה: מדוע יש צורך במחוזות, מדוע יש צורך במשרד מחוזי בירושלים, כאשר הכל מרוכז במשרד הראשי?

מהי מידת התלות באוצר בכל הנוגע למתן רשיונות? בוא והקצבה של מטבע חוץ? מדוע משרד האוצר צריך להיות החותם הסופי על הרשיונות? משרד המסחר והתעשייה הוא מספיק אמין כדי להחליט על מתן רשיונות? בוא ולהוציא אותם.

שמחתי לשמוע שאתם בודקים את החוק לעידוד השקעות הון. האם לא הגיע הזמן לחשוב על מתן עידוד בדרך של מענקים במקום הלוואות הניתנות ללא הצמדה וברביית נמוכה? אולי מוטב היה לעבור לשיטה של מענקים במקום הלוואות? זה היה פותר בעיות רבות ומאפשר לדעת מה נותנים למשקיעים כעידוד. כאשר נותנים היום הלוואה של מיליון לירות לתקופה של 8 שנים ברביית של 9%-12%, למעשה נותנים חלק גדול מהכסף כמענק.

מהו השטח של מבני התעשייה המוקמים בקבוצים? מהו מצב הבניה של מבני תעשייה באופירה? משרד המסחר והתעשייה היה הראשון שתרום תרומה לעידוד התעשייה באופירה בכך שהקים שם מבני תעשייה, בתקופה שאיש לא חשב על כך.

אני מכיר את הנושא של סחר ממשלתי. אינני רואה אפשרות להעביר את כל הסחר הזה לידיים פרטיות, אבל יש מקום לליברליזציה חלקית. הממשלה חייבת לייבא סחורות כדי לשמור מלאי מתאים למצב חירום. אבל מדוע לא לפתוח פתח לליברליזציה חלקית עם פיקוח מתאים וקביעת תקרה.

מה היה סך-הכל ההשקעות ב"נלית"? מהי התחזית להבטחת השוק והאם מפעל "גבור" אמנם ישתמש במוצרי "נלית"?

כיצד פועלת המועצה לצרכנות, מהן תפקידיה?

איזה הלוואות אושרו מקרן התעשייה למושבנים?

בכמה לפי הערכתכם צריך יהיה להגדיל את קרן הייצוא בשנה הקרובה? האם ההערכה שיהיה דרוש שער יותר ריאלי לתמריצי יצוא של 6.50 לירות הדולר היא מופרזת?

כיצד פועלים המפעלים בקרית-ארבע? האם חלה תזוזה בכיוון של העסקת יהודים, או שהבעלות היא יהודית והעבודה ערבית, חופעה שלא הניחה את דעתו של השר באחד מביקוריו במקום?

מדוע אינכם עושים מאמצים למכירת חלק ממבני התעשייה הקיימים תוך הבטחת הכנסה של 5%-6% על ההשקעה? יש מספיק משקיעים שהיו מוכנים למכור חלק ממבני התעשייה שלהם אם המחיר היה כזה שהיה מבטיח הכנסה בשיעור כזה.

האם יש מקום ליתר גמישות במפה של אזורי הפיתוח? השאלה אם אין מקום להרבה יותר הקלות והטבות באזורי פיתוח מסוימים, ולפחות באזורי פיתוח כמו אשדוד או נהריה.

הממשלה הקימה חברה ממשלתית ליבוא תרופות, אשר פוגעת בענף ללא כל הצדקה. אני מבקש לשמוע מהי העמדה שלכם בנושא זה?

מהן החברות הממשלתיות הנתונות לפיקוח משרד המסחר והתעשייה שלדעתכם יש לכלול אותן ברשימה של החברות שיש לשקול את מכירתן?

ח. קורפו: גם אני רוצה להצטרף לדברי הברכה למנכ"ל החדש של המשרד.

ולאנשי המשרד המשולב אומר, שזוהי ההזדמנות להיגמל ממפעלים של יוקרה שלא היה אומץ לב להינתק מהם. צריך להעיז ולא לחפש את סימני הגאולה שהם קוניונקטורליים בגלל המחירים. יש לראות את הדברים לטווח ארוך. משרד הפיתוח לא קיים, ואין עוד שיקולים של יוקרה. זוהי ההזדמנות לצאת ממפעלים שאינם רווחיים.

אני מביע תמיהה ש-97% מהבקשות אושרו. מהי הטכניקה של אישור מפעל? בהרבה מקרים לא קובעת מהות הבקשה אלא קובע מי הוא מגיש הבקשה, מי חתום עליה. למשקיעים מגרמניה נמסרו ארבעה שמות של אנשים שאליהם יש לפנות כדי להסדיר את ענין ההשקעות. הם מקבלים מידע כזה מהנספח הכלכלי של השגרירות. צריך לתקן את הנוהלים של אישור השקעות ומפעלים ובעיקר של בדיקת הבקשות.

כיצד מטפל המדען של המשרד בבקשות לעידוד ההשקעות - האם הבקשות נבדקות על-ידו או שהוא מועסק בדברים המוטלים עליו?

לדיתי, המשרד נכשל כשלוך חרוץ בנושא הפיקוח על המחירים. העניינים מתנהלים ללא יד מכוונת ומפקחת. מפעל "אמקור" הוא ברשימת המפעלים שמוצריהם הם תחת פיקוח. כאשר הם רצו לשנות את מחירו של תנור אפיה, הם שינו את מספר הדגם והעלו את המחיר ב-500 לירות, אפילו בלי שטרחו להוציא פרוספקט חדש.

באיזו מידה המשרד ער לעובדה שיבואנים גובים דמי קדימה ולקבלה מצרפיים הערה, שאין הם מתחייבים על מועדי אספקה. הפקדון מהווה כמעט 50% מהמחיר של המוצר. בכסף זה נעשה שימוש. הם מחזירים את הכסף אם אין באפשרותם לספק את המוצרים ברבית של 9%. האם המשרד דואג לכך שענין זה לא ינוצל למטרות ספקולטיביות?

מ. ארנס: אני חושב כי במדינת ישראל יש לממשלה שליטה על המשק ועל הפעילות בתחום המסחר והתעשייה אולי יותר גדולה מאשר בכל ארץ מערבית. זאת כתוצאה מהאמצעים העומדים לרשות הממשלה בתחום עידוד ההשקעות וכך בשל קיומן של חברות ממשלתיות רבות. מצב זה מחייב לעצב מדיניות ארוכת טווח. אפילו אם יש מקום לויכוח באיזו מידה עליכם לנקוט יוזמה או ליצור את מערכת התמריצים ולחכות ליזמים - אתם חייבים להתוות מדיניות. אני מבקש לקבל מסמך על בסיס של הערכות ותחזיות של היתרונות היחסיים של המדינה, של ההתפתחות הטכנולוגית בעולם ושל השווקים בעולם, על מצב המשק, ובמיוחד של התעשייה, כפי שהוא צריך להיות בעשור הקרוב. אתם זקוקים לתחזית כזו של המשק בעשור הקרוב כדי שתוכלו להשתמש ביעילות בכלים העומדים לרשותכם.

המשק נמצא במצב של אינפלציה. בנוסף לכך עומדים לרשותו אמצעים פיסיים מוגבלים לעומת היעדים שאנו מנסים להשיג. זה מעורר את בעיית הקדימויות. הכלי היחידי שאתם משתמשים בו לזוויסות פעולת המשק הוא הפיקוח על המחירים. יש גם כלים אחרים. גם בשטח זה אסור לפעול במעגלפתוח ולהשתמש באמצעים בלי לנסות לחזות מראש מה יתהווה. יש לי רושם שההתפתחות של המשק, ובמיוחד האינפלציה, אינם עונים על התחזית הרצויה.

אני מבקש לקבל מסמך שינתח את הכלים שניתן להשתמש בהם כדי לווסת את המשק, גם את האינפלציה וגם את הקצאת האמצעים

הפיסיים המוגבלים, וכן תחזית על מידת היעילות החזויה של הכלים האלה.

אמרת שמסוכן לחזות מה יהיה קצב האינפלציה.
דומני שאחם חייבים לעשות זאת כדי להעריך אם אתם משתמשים בכלים האלה בצורה הנכונה.

לא הצלחתי להבחין מהו החסכון הנובע ממיזוג שני המשרדים. אני מבקש לקבל בנדון מספרים מוחלטים.

ד. קורן:
אני רוצה להצטרף לדברי הברכה והאיחולים למנכ"ל החדש. למשרד נועד תפקיד חשוב בתיעוש הארץ ובמערכה הכלכלית שלנו, והוא זקוק לעידוד.

בענין המחירים - המחירים קופצים בפראות, ללא כל הצדקה. יש מצרכים שעליהם יש פיקוח וידוע מה צריך להיות מחירם. אבל יש דברים שאין עליהם כל שליטה, כמו השירותים במסעדות. שם הקפיצות הן גדולות מדי ואין הרגשה שמישהו מנסה לעצור את המירוץ הזה. אין מי שדואג שההתייקרות תהיה סבירה. כל זה משפיע על סל המזונות, על המדד ועל תוספת היוקר. אם פעם היו מספר מצרכים תחת פיקוח, יתכן שצריך להרחיב את הרשימה, או למצוא דרך אחרת של הסכמים עם חנויות שרשרת על-מנת להבטיח מחירים מתקבלים על הדעת. אני יודע מה קורה בתחום של מוצרי החלב. באותו זמן אין כל שליטה על המחירים של מוצרים אחרים. מה בדעתכם לעשות כדי שהמחירים יעלו בהתאם לעליה של מחירי החשמל, חומרי הגלם וכדומה?

חבר-הכנסת בן-מאיר אמר שכל המאמצים בתחום היצוא נאכלים על-ידי היבוא. אני מבין שהגדלת היקף היבוא נובעת גם מעליית המחירים בעולם וגם מהגדלת הצריכה. חלק גדול מחומרי הגלם המיוצאים מיועדים לייצור לשם יצוא, וחלק מהם מיועד לייצור לשוק המקומי. וידוע שמחירי חומרי הגלם בעולם עלו. מצד שני, יש עדיין יבוא של מוצרי מותרות, או מוצרים שאפשר לחיות בלעדיהם. למדינה צריך להיות אותו הגיון של משפחה שאיננה קונה מצרכים שאינם הכרחיים אם אין לה אמצעים לכך. אנו משפחה אחת גדולה. אנו חייבים להגדיל את היצוא כדי להעלות את רמת החיים של כלל הציבור. למה צריך לייבא מוצרים מוגמרים כמו נעלים איטלקיות? את מטבע החוץ צריך לחסוך או להשקיע בקניית חומרי גלם הכרחיים.

התיווך במסחר אוכל כל חלקה טובה וגורם להתייקרות מוצרים שונים. כל מוצר שמתייקר משפיע על המערכת כולה. לגבי מוצרים שקלאים קיים פער תיווך שהדעת איננה סובלת אותו. (היו"ר י. קרגמן: הרבה יותר מאשר בתעשייה.) גם בתעשייה. משרד המסחר והתעשייה צריך ליטול יוזמה ולהתערב בנושא התיווך כדי שהמוצר לא יגיע לצרכן במחירים כה גבוהים בשל הוצאות תיווך שהן מעבר לכל פרופורציה.

מבני תעשייה - אנשי רמת-הגולן טוענים שמבני התעשייה שהם צריכים להקים צריכים לענות על כל הדרישות של מבני בטחון, והדבר מייקר בהרבה את הקמת המבנים. מה דינם של ישובים אלה, אשר צריכים להתחרות עם תעשיות אחרות? לדעתי יש לנקוט בצעדים כדי לאפשר ליזמים כאלה לעמוד בתחרות.

מהו החלק של גורמי התעשייה השונים כמו התעשייה הקבוצית, התעשייה הציבורית והתעשייה הפרטית בתחום הייצור התעשייתי והייצוא התעשייתי?

באיזו מידה יש הכוונה של המחקר התעשייתי? האם המשרד פעיל בתחום זה ומהם ההישגים שהוא יכול לרשום לזכותו? מה חושב המשרד לעשות בתחום המחקר התעשייתי בשנת התקציב הבאה?

נ. קצב:
אני מצטרפת לדברי הברכה למנכ"ל החדש של המשרד. המשימות הן רבות וקשות. אני מאמינה שבמרץ האופיני לו, בהתמדחו ובכישוריו הוא יצליח להתגבר על בעיות ולקדם הרבה נושאים.

חלק מחברי הוועדה פטרו עצמם מלהעיר על נושא הצרכנות וסמכו עלי. הייתי רוצה שהם יהיו שותפים ללבטים וגם לנסיונות לקדם את הנושא. לי נדמה שהכללת נושא הצרכנות במסגרת משרד המסחר והתעשייה יש בה משום התנגשות עם תחומים אחרים שבהם עוסק המשרד. המשרד צריך להגן על התעשייה, לעודד אותה, לדאוג לה. הוא הדין לגבי המסחר והסוחרים. כך הוא צריך להגן על הצרכנים - וזוהי החוליה החלשה ביותר בעוד שהיא צריכה להיות החוליה המרכזית בשרשרת. בשל הקונפליקט הזה, בשל יחסי הגומלין בין התחומים השונים, היא החוליה החלשה ביותר.

כאשר אני שואלת את עצמי: האם הכללת נושא הצרכנות בתחום משרד המסחר והתעשייה תקדם אותו, עלי לומר כי הנסיון היה מאכזב. אין פלא שבארצות אחרות נוהגים להצמיד את הצרכנות למשרד המשפטים, או למשרד ראש הממשלה. יש ארצות שבהן הועידו תיק נפרד לנושא הצרכנות. הייתי רוצה לראות תמורה בשטח זה, אבל במצב הקיים יש לי משאלה לאנשי המשרד ולשר, שלפחות לא יראו את הצרכנות בשלב האחרון של סולם העדיפויות. נושא הצרכנות כיום הוא אחרון בסדר העדיפויות של המשרד. אמנם חלה תזוזה, אבל היא רחוקה מאד מלהיות תנופה.

אני מציינת בסיפוק את הארכת התקנות בדבר הפיקוח על המחירים. גם אם זה לא טוב, זהו הרע במיעוטו. בלי הפיקוח אינני יודע לאיזו אנרכיה היינו מגיעים בשווקים. המשרד איננו יכול להציב פקחים ושוטרים בכל מקום, אבל יחד עם זה ניתן לעשות הרבה יותר ממה שנעשה בתחום זה. המחוזות עסוקים בנושאים שונים. רק עובדים מעטים של המשרד מטפלים בנושא, ובאופן אוביקטיבי הם אינם יכולים לעשות את המלאכה בצורה טובה. אני הייתי מציעה להקציב סכום נוסף ליחידה זו כדי שתוכל להפתח. כאשר ישבתי ברשות לצרכנות הצעתי להעניק סמכויות לאזרחים שהם ברמה מתאימה ואשר יומלץ עליהם כדי שהם יוכלו לסייע למפקחים. היו לכך התחלות קלושות. לא מצאתי הד רב לפעולה שסוכם עליה.

קיים מעגל קסמים של יוקר ותוספת-יוקר: לאחר היוקר משתלמת תוספת-יוקר, ולאחר-כך - שוב אנו עדים ליוקר. תוספת-היוקר לא תפתור את בעיית המחירים. צריך לתקוף את הנושא של המחירים לא רק דרך תוספת-היוקר. ד"ר מנדלבום עשה רבות בתחום זה. הציבור ממחר לקנות בידיעה שהמחירים יעלו. אילו היה בכוחנו לעצור את המירוץ לתקופה מסוימת ולומר לציבור כי בתקופה זו אנו מתחייבים שלא תהינה העלאות מחירים - לא היתה ריצה כזו. אנשים שאין להם כסף לוקחים הלוואות כדי לקנות מוצרים שונים מחשש שהם יתייקרו. כאשר מדברים על הטלת ערך מוסף, אהיה אחרונה שאייעץ לציבור לא לקנות כי המחירים לא יעלו. על המשרד להיערך לקראת פיקוח על המערכת הזו.

שר החקלאות טוען שמשרד המסחר והתעשייה הוא האחראי לפער של התיווך; משרד המסחר והתעשייה טוען שזוהי אחריותו של משרד החקלאות. (ב.צ. חלפון: לגבי מוצרים חקלאיים - זוהי אחריות של משרד החקלאות.) אני מדברת על מוצרים חקלאיים. לא היצרן ולא הצרכן הם הנהנים ממחירי התוצרת, אלא כל חוליות התיווך שמגיעות להתעשרות קלה בגלל הפער של התיווך. בכוחו של משרד המסחר והתעשייה יחד עם משרד החקלאות לשפר את המצב בתחום זה, אבל אין רצון לעסוק בכך. זה נמצא בתחית הסולם מבחינת העדיפות. גם שר החקלאות השיב שקשה לעשות זאת. חייבים להתגבר על הקשיים.

ענין נוסף שיש לו השלכה על המחירים ועל עליית המחירים זהו התחום של ההגבלים העסקיים. יושבת יחידה של 4 אנשים שצריכה לפקח על המערכת. (ד"ר מנדלבום: 7 אנשים.) המספר הזה רחוק מלענות על הדרישות. היחידה הזו עוונה שיפוץ וחיזוק על-ידי תוספת אנשים.

הנושא הבא הוא: מתן שירותים לצרכנים הרוכשים מוצרים שונים. בנדון זה הגשתי הצעה לסדר-היום. בשטח זה שורת הפקרות גמורה. אנשים קונים מוצרים בני-קיימא, משלמים עבורם במיטב כספם, ואחר-כך אינם מקבלים שירות. יש צווים המחייבים מתן שירות לרוכשי טלוויזיות או מכונות כביסה. כל השאר עדיין חשוף.

בתקציב מופיע סכום של 50 אלף לירות לטיפול בנושאי התקינה והאיכות. הסכום איננו מכובד ואיננו רציני. אינך יכול לייצג לצרכנים אם אינך עושה בדיקות השוואתיות. גם בנושא משקל ואיכות המוצר אין טיפול במשרד. הוא הדין בנושא האריזה. המשרד איננו נותן דעתו על כך, למרות שאני רואה שינוי קל מאד בתחום זה בתקציב.

ד"ר מנדלבום דיבר על פיתוח התעשייה. לא שמעתי על חנופה בחיעוש הגליל. משאת נפשנו צריך להיות הגליל.

גם הערבים טוענים שאין דואגים לתיעוש הכפר הערבי. אני רואה בתקציב סכום של 1 מיליון לירות להלוואות. זוהי טיפה בים. השר נתן את דעתו לנושא, וכנראה הוקמה יחידה למטרה זו.

יחידה לתעשיות בית, להעסקת נשים, אלמנות ופנסיונרים שדרושה להם הכנסה נוספת על-ידי תעסוקה בבית - רצוני לשמוע מה אתם מתכוונים לעשות בתחום זה.

א. אפרת: כמה הערות מהותיות וגם השגות. אינני מתעלם מכך שאנו יושבים היום עם אנשי המשרד שהוא יחד עם משרד החקלאות הקבלן לעצמאות הכלכלית שלנו, שתפקידו לדאוג לייצור, ליצוא, למאזן התשלומים. אנו דורשים ממנו הרבה יותר ממה שמקובל לחשוב בציבור על משקלו בממשלה או במשק. אני מודע לכך. זהו צומח עצבים בלתי-רגיל בחיי המשק והכלכלה, על אחת כמה וכמה לאחר האיחוד עם משרד הפיתוח, שהיה משרד קטן, אבל ברגע שהוא משתלב עם משרד המסחר והתעשייה משקלו שונה. אנו צריכים לחתור לאיחוד כמה שירותים בעלי חשיבות רבה לאחר האיחוד בין שני המשרדים, והכוונה שלי היא בראש וראשונה למחקר, חיפוש שווקים; תיאום בין שני המשרדים ובין כל המחלקות ששירתו עד כה את המשרדים גם בעניין המחקר וגם בעניין חיפוש שווקים. במשרד הפיתוח היו גם יחידות מחקר. הוא הדין במשרד המסחר והתעשייה. אני חושב שניתן להגיע ליותר פעילות בשני שטחים אלה, שהם קובעים הרבה מאד בתפקידים שצריך למלא המשרד המאוחד.

הייצוא נתן זינוק כלפי מעלה בתקופה האחרונה, וזאת לאחר שהקדישו מאמצים ואמצעים למחקר ולחיפוש שווקים. יש מי שתולה את הקולר בצריכה המקומית. אם הצריכה המקומית גדלה, לא ניתן לייצא.

אני מבקש לשמוע תשובות לשני הדברים גם יחד: א. באיזו מידה ניתן, לא רק על-ידי דיבורים על צמצום הצריכה המקומית אלא על-ידי תמריצים מסוימים, להגשים את יעדי הייצוא; ב. מה נעשה בתקופה האחרונה לחיפוש אחר שווקים פעילים.

כולנו מדברים על פיקוח על המחירים. קיבלנו את התזכיר בעניין מס ערך מוסף. אינני חסיד של הטלת ערך מוסף בתקופה זו. אבל התזכיר שנשלח אלינו אומר שיש מחשבה להטיל את המס הזה. באיזו מידה נערכים לכך לא רק על-ידי מערכת הגבייה אלא על-ידי שורה של פעולות שיאפשרו ברגע מסוים להוציא לשוק מלאי של סחורות כדי שלא יעלו את המחירים. באיזו מידה נוכל להשתלט על מלאי כזה כדי לפקח על המחירים ולחלוש על השוק.

ד"ר מנדלבום: מלאי חייב במס ערך מוסף.

א. אפרת: איזה פיקוח יש על המלאי - מלאי הקיים אצל הסוחרים ומלאי הקיים במדינה שאפשר להזרים אותו לשוק כדי להשפיע על מערכת המחירים?

היו"ר י. קרגמן: מס ערך מוסף משלמים בעת המכירה.

א. אפרת: איך לפקח על כך שלא ינצלו את הטלת מס ערך מוסף לרעה כדי להעלות את המחירים מעבר לשיעור המס? אני רוצה שהמשרד יבטיח לעצמו שליטה מירביח על כך.

בדיון על משרד החקלאות אמרתי - ואני מעלה זאת גם עכשיו - שניתן להגיע במדינה להסכם עם מוסדות שיווק מאורגנים שיעבדו במשותף אתנו באופן ממושמע. ניתן לעשות זאת על-ידי כך שנקל עליהם את עול ההשקעות בפיתוח אמצעי שיווק, כמובן בתמורה מבוקרת.

בפיקוח על המחירים יש שני דברים קובעים, וקודם כל מנגנון הפיקוח. אין לכם מנגנון פיקוח. האם לא כדאי להחזיק מנגנון פיקוח יותר גדול גם על המלאי וגם על המחירים? יש דבר נוסף שקובע - הצגת מחירים. שני הדברים קשורים יחד. לא יכולה להיות חובה להציג מחירים בלי מנגנון, וגם להיפך.

ולענין המימון - מר מר-חיים ביקר אותי על שהשלמתי עם העלאת הרבית ב-2%. אמרתי שלא איכפת לי עוד אחוז רבית בתנאי שגפח האשראי יהיה יותר גדול. אנו מתקרבים לזמן שבו גפח האשראי יהווה גורם הרבה יותר חשוב מאשר אחוז אחד של רבית. אנו חייבים לדאוג להגדלת גפח האשראי.

ולענין ההפקדות - אינני יכול להגיד שצו ההפקדה האחרון לא בא בעתו. אולי זהו הצעד היחיד האפשרי ברגע זה. יש הרבה צעדים לריסון האינפלציה ולשם ספיגה. אני אומר זאת אם כי לא התייעצו אתנו על הצו.

היו"ר י. קרגמן: אין חובה כזו.

א. אפרת: אני רוצה לדעת אם זה לא ינוצל לרעה לעליית מחירים בלתי-מוצדקת; ושנית, להעברת מוצרי יבוא מסוימים ליבוא לשם יצוא כביכול. כיוון שיש הפרדה בין שני סוגי יבוא, מן הראוי לפקוח על כך עין.

הקצאת קרקע לשם העברת מפעלים - אדם מחסל מפעל בפתח-התקווה, מוכר את הקרקע במחיר מופקע, ועובר למקום אחר. האם יש קריטריונים להקצאת קרקע כדי לא לאפשר ספרות בקרקע בשטחים אורבניים תמורה קרקע באזורים אחרים?

מתברר שמייבאים לארץ מוצרים פלסטיים שנמכרים יותר בזול מאשר מחיר חומרי הגלם הדרושים לייצורם בארץ. חומר הגלם עולה יותר ביוקר מאשר המוצר המיובא. מתעוררת איפוא הבעיה של החשיפה. החשיפה צריכה להיות גמישה. הייתי בעד כל שלבי החשיפה, זוהי תופעה בריאה. באיזו מידה יש מעקב שזה חלילה לא יפגע במפעלים חשובים.

היו"ר י. קרגמן: נמשיך את הדיון מחר בהשתתפותו של שר המסחר והתעשייה.

צווים לעידוד החסכון (פטור ממס הכנסה) אמיסיות של:

חברת ירדן לחקירות (1.3 מיליון) (מכתב שר האוצר מ-25.2.74)
 חברה להשקעות של בנק דיסקונט (סדרה 91 - 20 מיליון) (סדרה 92 - 5 מיליון)
 (מכתב שר האוצר מיום 12.5.74)

	(ביצור (סדרה 89 - 50 מיליון)
3 מכתבים של	(חברה להשקעות של ב.ל.ל. (סדרה 122 - 25 מיליון)
שר האוצר מיום	(אוצר לתעשייה (סדרה 67 - 25 מיליון)
14.5.74	(בנק אפוחטיקאי כללי (סדרה 93 - 25 מיליון)
	(בנק יעד (סדרה 78 - 25 מיליון)
	(מימונים (סדרה 34 - 25 מיליון)

מ.א. לאור: יש התחייבות שחברת ירדן לחקירות תשקיע 70% מהסכום בתעשייה הכימית והפלסטית. זוהי חברה רשומה בבורסה, חברת השקעות שלא היתה פעילה עד עכשיו. הבעלים מתכוונים להפוך אותה לחברה פעילה בין השאר על-ידי כך שתעשינים גדולים וידועים מחו"ל יצטרפו לחברה. הם מנפיקים הון מניות בסכום של 1.3 מיליון. פרט לבקשה זו תגייס החברה 2-3 מיליון לירות שימשו להפעלת החברה כחברת השקעות, בעיקר בתעשייה. מר ברנט הוא המשקיע העיקרי.

יש כאן בקשות להנפקת איגרות חוב של מוסדות שונים בסכום של 200 מיליון לירות.

מ. ברעם: אנו מתבקשים לאשר את הפטור ממס הכנסה.

הוחלט: לאשר את הצווים.

(הישיבה ננעלה בשעה 13.25)